

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 95g/2023

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi
din articolul 285 alin. (1) din Codul penal

(infracțiunea de dezordini în masă)

CHIȘINĂU
25 iulie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Nicolae ROȘCA, *Președinte*,
dnei Domnica MANOLE,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Sorina Munteanu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 29 martie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 25 iulie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „dezordini în masă” din articolul 285 alin. (1) din Codul penal, ridicată de dl Tudor Șoilița, parte în dosarul nr. 10-2664/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Alina Gorceac de la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Printr-o ordonanță din 3 noiembrie 2022, dl Tudor Șoilița a fost recunoscut în calitate de bănuít în cauza penală nr. 2022670201 pentru pregătirea comiterii infracțiunii de dezordini în masă.

4. Dl Tudor Șoilița a contestat ordonanța menționată la procurorul ierarhic superior. Printr-o altă ordonanță, procurorul ierarhic superior a respins plângerea dlui Tudor Șoilița.

5. Dl Tudor Șoilița a contestat ordonanța procurorului în fața judecătorului de instrucție.

6. În cadrul examinării plângerii, dl Tudor Șoilița a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „dezordini în masă” din articolul 285 alin. (1) din Codul penal.

7. Judecătorul de instrucție a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1
Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 21
Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 22
Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23
Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 32
Libertatea opiniei și a exprimării

„(1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

(2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

(3) Sunt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, indemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.”

Articolul 40
Libertatea întrunirilor

„Mitingurile, demonstrațiile, manifestările, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme.”

Articolul 54
Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

9. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 285 Dezordini în masă

„(1) Organizarea sau conducerea unor **dezordini în masă**, însoțite de aplicarea violenței împotriva persoanelor, de pogromuri, incendieri, distrugeri de bunuri, de aplicarea armei de foc sau a altor obiecte utilizate în calitate de armă, precum și de opunere de rezistență violentă sau armată reprezentanților autorităților, se pedepsesc cu închisoare de la 4 la 8 ani.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul pretinde că legislația națională nu face nicio delimitare între întrunire și dezordine în masă. Din această cauză, organul de urmărire penală ar putea califica fapta de întrunire ca fiind drept o dezordine în masă.

11. În asemenea circumstanțe, autorul menționează că persoana care protestează nu poate să prevadă cu suficientă precizie consecințele conduitei sale, adică dacă participă la o întrunire permisă de lege sau participă la dezordini în masă, și ar putea fi sancționat penal. Din acest motiv, autorul susține că textul „dezordini în masă” din articolul 285 alin. (1) din Codul penal nu corespunde exigențelor calității legii.

12. Autorul pretinde că un protest pașnic reprezintă, în sine, o dezordine, dat fiind faptul că persoanele care participă la protest creează diferite impedimente, cum ar fi ocuparea spațiilor publice sau blocarea circulației. Autorul consideră că o asemenea faptă nu ar trebui să fie sancționată.

13. Autorul susține că textul contestat contravine articolelor 1 alin. (3), 21, 22, 23, 32, 40 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea notează că excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

17. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „dezordini în masă” din articolul 285 alin. (1) din Codul penal. Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

18. Așa cum rezultă din sesizare, pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, se află o plângere formulată împotriva ordonanței procurorului prin care dl Tudor Șoilița a fost recunoscut în calitate de bănuț pentru pregătirea comiterii infracțiunii de dezordini în masă. Curtea admite că dispozițiile contestate ar putea fi aplicate la soluționarea cauzei.

19. Autorul sesizării susține că textul contestat încalcă articolele 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 21 (*prezumția nevinovăției*), 22 (*neretroactivitatea legii*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 32 (*libertatea opiniei și a exprimării*), 40 (*libertatea întrunirilor*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

20. Cu referire la articolele 1 alin. (3), 23 și 54 din Constituție, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că acestea nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul excepției trebuie să demonstreze existența unei ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție (DCC nr. 128 din 13 septembrie 2022, § 23; DCC nr.178 din 15 decembrie 2022, § 16).

21. Referitor la articolele 21, 32 și 40 din Constituție invocate de autor, Curtea nu poate identifica, în mod rezonabil, nicio critică de neconstituționalitate. Curtea observă că autorul nu a argumentat caracterul contradictoriu al prevederilor contestate cu normele constituționale invocate. Curtea a stabilit că, dacă ar proceda la examinarea unei asemenea excepții de neconstituționalitate, ea s-ar substitui autorului acesteia în privința formulării unor critici de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu (DCC nr. 182 din 25 noiembrie 2021, §§ 16, 18).

22. Cu privire la articolul 22 din Constituție, Curtea reține că acesta garantează împreună cu prevederile articolului 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului principiul legalității incriminării și a pedepsei penale (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) (a se vedea DCC nr. 13 din 2 februarie 2023, § 20). Articolul 22 garantează împreună cu articolele 1 alin. (3) și 23 alin. (2) din Constituție standardul calității legii penale substanțiale (a se vedea DCC nr. 93 din 7 iulie 2022, § 21).

23. Astfel, cu referire la claritatea textului „dezordini în masă” din articolul 285 alin. (1) din Codul penal, Curtea reiterează că legea penală nu poate să exceleze în texte explicative. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Astfel, rolul decizional conferit instanțelor de judecată urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor (a se vedea DCC nr. 93 din 7 iulie 2022, § 22).

24. În acest caz, Curtea consideră că nu este rezonabil ca Codul penal să prevadă o listă exhaustivă de acțiuni care ar fi catalogate ca dezordini în masă. Destinatarul legii poate stabili sensul prevederilor contestate prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică, pornind de la sensul uzual al expresiilor criticate (a se vedea DCC nr. 78 din 16 iunie 2022, § 27). De altfel, Curtea subliniază că instanțelor de judecată le revine sarcina stabilirii în fiecare caz particular a acțiunilor care se încadrează potrivit articolului 285 din Codul penal.

25. Curtea constată că, sub aparența unor critici de neconstituționalitate, autorul sesizării își exprimă, de fapt, dezacordul cu modul în care procurorul a interpretat și a aplicat prevederile contestate în cazul său. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că aspectele legate de interpretarea și de aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (DCC nr. 83 din 17 iunie 2022, § 29).

26. Prin urmare, în baza celor menționate, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea nr. 95g/2023 privind excepția de neconstituționalitate a textului „dezordini în masă” din articolul 285 alin. (1) din Codul penal, ridicată de dl Tudor Șoilița, parte în dosarul nr. 10-2664/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Nicolae ROȘCA

*Chișinău, 25 iulie 2023
DCC nr. 89
Dosarul nr. 95g/2023*